

Soovitus haridusliku diskrimineerimise tõkestamise kohta

14. detsember 1960

ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni (UNESCO) peakonverents, olles kogunenud 14. novembrist 15. detsembrini 1960 Pariisis oma 11. istungjärguks,

tuletades meelde, et inimõiguste ülddeklaratsioonis sätestatakse mittediskrimineerimise põhimõtte ja kinnitatakse iga inimese õigust haridusele,

olles seisukohal, et haridusliku diskrimineerimisega rikutakse nimetatud deklaratsioonis sätestatud õigusi,

olles seisukohal, et põhikirja kohaselt on UNESCO eesmärk soodustada rahvaste koostööd, et edendada kõikjal maailmas inimõiguste austamist ja võrdseid haridusvõimalusi,

tõdedes, et seetõttu ei pea UNESCO mitte üksnes taunima igasugust hariduslikku diskrimineerimist, vaid ka edendama kõigi inimeste võrdseid võimalusi ja võrdset kohtlemist haridusvaldkonnas, tunnustades samal ajal eri riikide haridussüsteemide mitmekesisust,

olles saanud ettepanekuid seoses haridusliku diskrimineerimise eri tahkudega, mida käsitletakse istungjärgu päevakorra punktis 17.1.4,

olles oma 10. istungjärgul võtnud vastu otsuse, et seda küsimust tuleks käsitleda eraldi rahvusvahelises konventsioonis, aga ka soovitustes liikmesriikidele,

võtab 14. detsembril 1960 vastu käesoleva soovituse.

Peakonverents soovitab liikmesriikidel alljärgnevate sätete kohaldamiseks võtta seadusandlikke ja muid vajalikke meetmeid, et jõustada oma territooriumil siinses soovituses sätestatud põhimõtted.

I

1. Soovituses hõlmab diskrimineerimise mõiste igasugust rassil, nahavärvil, sool, keelel, usutunnistusel, poliitilistel või muudel veendumustel, rahvuslikul või sotsiaalsel päritolul, majanduslikul seisundil või sünnipäral põhinevat eristamist, välistamist, piiramist või eelistamist, mille eesmärk või tagajärg on võrdse kohtlemise kaotamine või vähendamine haridusvaldkonnas, eelkõige:

a) ükskõik millisele inimesele või inimrühmale mis tahes liiki või taseme haridusele juurdepääsu keelamine;

b) ükskõik millisele inimesele või inimrühmale üksnes madala astme hariduse võimaldamine;

c) inimestele või inimrühmadele eraldi haridussüsteemide või õppeasutuste loomine või käigushoidmine, kui siinse soovituse II jao sätetest ei tulene teisiti, või

d) ükskõik millise inimese või inimrühma asetamine olukorda, mis on vastuolus inimväärikusega.

2. Soovituses hõlmab hariduse mõiste iga liiki ja iga taseme haridust, sealhulgas selle kättesaadavust, kvaliteeti ja haridusstandardit, samuti hariduse andmise tingimusi.

II

Kui alljärgnevalt kirjeldatud olukorrad on liikmesriigis lubatud, ei loeta neid siinse soovituse I jao mõistes diskrimineerimiseks:

a) eri soost õpilastele eraldi haridussüsteemide või õppeasutuste loomine või käigushoidmine, tingimusel et sellised süsteemid või asutused pakuvad samaväärset juurdepääsu haridusele, nende õppejõudude kvalifikatsioon on samaväärse tasemega, kooliruumid ja -sisseseade on sama kvaliteediga ning õpilastel on võimalik õppida samade või samaväärsete programmide alusel;

b) usulistel või keelelistel põhjustel selliste eraldiseisvate haridussüsteemide või õppeasutuste loomine või käigushoidmine, kus pakutav haridus on kooskõlas õpilaste vanemate või eestkostjate soovidega, tingimusel et sellistes süsteemides osalemine või sellistes õppeasutustes õppimine on vabatahtlik ja et pakutav haridus vastab pädevate asutuste kehtestatud või heaks kiidetud standarditele, eriti sama taseme hariduse puhul;

c) eraõppeasutuste loomine või käigushoidmine, kui nende eesmärk ei ole tõrjuda ühtki rühma, vaid anda riigiasutuste pakutavate haridusvõimaluste kõrval lisavõimalusi, tingimusel et nende õppeasutuste tegevus on selle eesmärgiga kooskõlas ja pakutav haridus vastab pädevate asutuste kehtestatud või heaks kiidetud standarditele, eriti sama taseme hariduse puhul.

III

Et kaotada diskrimineerimine ja vältida seda, nagu see on käesolevas soovituses määratletud, peaksid liikmesriigid:

a) tühistama õigus- ja haldusnormid ning kaotama haldustavad, mis kätkevad hariduslikku diskrimineerimist;

b) tagama – vajaduse korral õigusaktide kaudu –, et õpilaste vastuvõtmisel õppeasutusse ei toimuks diskrimineerimist;

c) mitte lubama riigiasutustel kodanikke õppemaksude, õpilastele stipendiumi või muu toetuse maksmise ega välisriikides õppimiseks vajalike lubade ja soodustuste asjus erinevalt kohelda, välja arvatud edukusest või vajadustest tulenevate erinevuste puhul;

d) riigiasutustelt õppeasutustele mis tahes vormis antava abi puhul mitte lubama piiranguid ega eelistusi, mille ainuke alus on õpilaste kuulumine mingisse kindlasse rühma;

e) tagama nende territooriumil elavatele välisriikide kodanikele oma kodanikega võrreldes samaväärse juurdepääsu haridusele.

IV

Lisaks peaksid liikmesriigid sõnastama, välja töötama ja ellu viima riikliku poliitika, mis edendab olukohaste ja riigi tavadest lähtuvate meetodite abil võrdseid võimalusi ja võrdset kohtlemist haridusvaldkonnas, eelkõige:

- a) tagama tasuta ja kohustusliku alghariduse¹; muutma keskhariduse selle mitmesugustes vormides kõigile kättesaadavaks; muutma kõrghariduse individuaalsetest võimetest lähtuvalt kõigile kättesaadavaks; kindlustama, et kõik täidavad seadusega ette nähtud koolikohustust;
- b) tagama, et kõigis ühe taseme riiklikes õppeasutustes antav haridus on samaväärse tasemega ja et ka pakutava hariduse kvaliteediga seotud tingimused on samaväärsed;
- c) edendama ja soodustama sobivate meetodite abil ilma igasuguse hariduseta või algharidusastmel kooli pooleli jättnud inimeste hariduse omandamist ja edasisi õpinguid, sõltuvalt nende individuaalsetest võimetest;
- d) korraldama õpetajakoolitust ilma diskrimineerimiseta.

V

Liikmesriigid peaksid võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada alljärgnevate põhimõtete kohaldamine.

- a) Hariduse keskmes peab olema isiksuse igakülgne arendamine ning inimõigustest ja põhivabadustest lugupidamise suurendamine; haridus peab kaasa aitama vastastikusele mõistmisele, sallivusele ja sõprusele kõigi rahvaste, rassiliste ja usuliste rühmituste vahel ning soodustama Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni tegevust rahu hoidmisel.
- b) On esmatähtis austada vanemate ja vajaduse korral eestkostjate vabadust esiteks valida riigiasutuste peetavate õppeasutuste kõrval oma lastele teisi õppeasutusi, mis vastavad pädevate asutuste kehtestatud või heaks kiidetud haridusalastele miinimumstandarditele, ning teiseks tagada riigi õigusaktidega kooskõlas oleval viisil oma laste usuline ja kõlbeline kasvatus vastavalt omaenda veendumustele; ühtki inimest ega inimrühma ei tohi sundida saama usuõpetust, mis on vastuolus selle inimese või inimrühma veendumustega.
- c) On esmatähtis austada rahvusvähemuste liikmete õigust viia ellu oma haridustegevust, sealhulgas pidada kooli ja – sõltuvalt riigi hariduspoliitikast – kasutada või õpetada oma emakeelt, tingimusel et
  - i) seda õigust ei teostata viisil, mis takistab rahvusvähemuste liikmetel mõista kogukonna kui terviku kultuuri ja keelt ning osaleda kogukonna tegevuses või mis kahjustab riiklikku suveräänsust;
  - ii) haridusstandard ei ole pädevate asutuste kehtestatud või heakskiidetud üldstandardist madalam ja
  - iii) sellistes koolides õppimine on vabatahtlik.

VI

Siinse soovitusel peaksid liikmesriigid pöörama võimalikult suurt tähelepanu UNESCO peakonverentsil edaspidi vastu võetavatele soovitudele, milles määratletakse meetmed haridusliku diskrimineerimise eri vormide tõkestamiseks ning haridusvaldkonnas võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise tagamiseks.

VII

---

¹ alghariduse all mõistetakse kohustuslikku haridustaset minevikus, tänapäeval on sulandunud põhiharidusse (vastab ISCED 1-le) ja omaette haridustasemena ei eristata

Liikmesriigid peaksid UNESCO peakonverentsi määratud tähtaegadel ja viisil peakonverentsile edastatavates korrapärastes aruannetes teavitama õigus- ja haldusnormidest, mille nad on vastu võtnud, ning muudest siinse soovitusel rakendamiseks võetud meetmetest, sealhulgas IV jaos nimetatud riikliku poliitika väljatöötamiseks ja arendamiseks rakendatud meetmetest ning selle poliitika kohaldamisel saavutatud tulemustest ja tekkinud takistustest.

Eeltoodu on UNESCO peakonverentsi 11. istungjärgul, mis peeti Pariisis ja kuulutati lõppenuks 15. detsembril 1960, nõuetekohaselt vastu võetud soovitusel autentne tekst.

Selle kinnituseks oleme soovitusel 15. detsembril 1960 alla kirjutanud.

Peakonverentsi eesistuja
Peadirektor